

NEMIS TILI FRAZEOLOGIYASIDA FAUNA NOMLARINING QO'LLANILISHI

Laylo Jovliyeva Farhod qizi
Qarshi Davlat Universiteti,
Lingvistika: Nemis tili yo'nalishi,
2 kurs magistranti

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy siyosiy nutqda hayvonot lug'atidan foydalanishni belgilovchi omillar ko'rib chiqilgan. Bir tomondan, bu omillar zamonaviy dunyoda odamlar va hayvonlar o'rtasidagi munosabatlarni yangi tushunish bilan bog'liq; boshqa tomondan, ular zoomorfik leksemalarning pragmatik salohiyati bilan bog'liq. Maqola nemis tilidagi siyosiy matnlarni, shu jumladan hayvonot lug'atini, shu jumladan hayvonot tarkibiy qismiga ega frazeologik birliklarni taqqoslaydi. Taqqoslash siyosiy va ijtimoiy masalalar bo'yicha saylov plakatlari, partiya dasturlari hujjatlari va ommaviy axborot vositalarining matnlariga asoslanadi.

Kalit so'zlar: *zoonim, frazeologik birliklar, siyosiy aloqa, birikmalar, Tierrecht, Tierschutzpolitik, Tierschutzgesetz, Tierschutzverband, Tierschutzstandard, tierschutzrichtlinien, tiervohlkennzeichen, tierversuchskapazit.*

УПОТРЕБЛЕНИЕ НАЗВАНИЙ ФАУНЫ ВО ФРАЗЕОЛОГИИ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

Лайло Джовлиева Фарход кизи
Каршинский государственный университет,
Лингвистика: Специальность немецкий язык,

Аннотация: В статье рассматриваются факторы, определяющие употребление анималистической лексики в современной политической речи. С одной стороны, эти факторы связаны с новым пониманием взаимоотношений людей и животных в современном мире; с другой стороны, они связаны с прагматическим потенциалом зооморфных лексем. В статье сравниваются политические тексты на немецком языке, включающие анималистическую лексику, в том числе фразеологизмы с анималистическим компонентом. Сравнение основано на предвыборных плакатах, партийных программных документах и медиатекстах на политические и социальные темы.

Ключевые слова: зооним, фразеологические единицы, политическая связь, сочетания, Tierrecht, Tierschutzpolitik, Tierschutzgesetz, Tierschutzverband, Tierschutzstandard, tierschutzrichtlinien, tiervohlkennzeichen, tierversuchskapazit.

THE USE OF FAUNAL NAMES IN THE PHRASEOLOGY OF THE GERMAN LANGUAGE

Layla Jovliyeva is Farhod's daughter
Karshi State University,
Linguistics: German language major,
2nd year graduate student

Abstract: The article examines the factors determining the use of animal vocabulary in modern political speech. On the one hand, these factors are related to a new understanding of the relationship between people and animals in the modern world; on the other hand, they are related to the pragmatic potential of

zoomorphic lexemes. The article compares political texts in German, including animal vocabulary, including phraseological units with an animal component. The comparison is based on election posters, party program documents and media texts on political and social issues.

Key words: zoonym, phraseological units, political connection, combinations, Tierrecht, Tierschutzpolitik, Tierschutzgesetz, Tierschutzverband, Tierschutzstandard, tierschutzrichtlinien, tiervohlkennzeichen, tierversuchskapazit.

Zoonimlarning bevosita ma'noga ega bo'lgan siyosiy aloqa matnlarida ishlatilishi odamlar va hayvonlar o'rtasidagi munosabatlarning aktuallashuvi bilan bog'liq. Shu munosabat bilan ushbu matnlarda yasama so'zlar va birikmalar paydo bo'lib, unda hayvonlarning ijtimoiy va huquqiy sohaga aloqadorligini ko'rsatuvchi elementlar mavjud. Hayvonlar va odamlarning munosabatlarini aks ettiruvchi leksik birliklar va birikmalarni uch guruhga bo'lish mumkin. Birinchi guruh huquqiy hujjatlar va siyosat murojaat murakkab so'z va iboralar o'z ichiga oladi, misol uchun, qonunlar, qoidalarga, birlashmalari, asosiy yo'nalishlari, taqiqlar, hayvonlar ustida qaratib dasturlari:

Tierrecht, Tierschutzpolitik, Tierschutzgesetz, Tierschutzverband, Tierschutzstandard, tierschutzrichtlinien, tiervohlkennzeichen, tierversuchskapazit. nutztierhaltungsverordnung, tierschutzrechtlich, zirkusvildtierverbot, yovvoyi tabiat, Verbot Des Pferdekutschenbetriebes, Verbot Von Ponykarussells, Programm zur kastratsiya Von Freilebenden Katzen, Hundegesetz; uy hayvonlarini parvarish qilishning yagona standartlari, hayvonlarni davolash sohasidagi munosabatlarni huquqiy tartibga solish, uy hayvonlarini parvarish qilish va parvarish qilish qoidalari va hokazo.

Ikkinchi guruh hayvonlar insonlar tomonidan "ishlatiladi", deb bildirgan leksik birliklar va iboralar iborat: Massentierverhaltung, Tierversuche, Tierschutz, Tiernutzung, Ponykarussells yilda Nutzung von Pferden, Handel mit

Hunden und Uelpen, Shvaynfleysh, Fleisch-und Kuhbabymilchkonsumenten; itlar va mushuklarning shafqatsiz o'ldirilishi, hayvonlarga nisbatan shafqatsizlik, hayvonlarda istalmagan nasl paydo bo'lishining oldini olish choralari, qo'riqchi va jangovar zotlarning itlariga kirmasdan yurish, laboratoriya hayvonlaridan foydalanish, hayvonlarni tutish, madaniy va ajoyib maqsadlar uchun hayvonlardan foydalanish;

Uchinchi guruh hayvonlar tomonidan hayvonlarni yagona makonning to'liq a'zolari sifatida idrok etishni aks ettiruvchi hayvonot so'zlari va iboralaridan iborat (hayvonlarning huquqlari, hayvonlarning farovonligi va yashash sharoitlari): Tiervohl, tiergerecht, tierfreundlich, Schutzstatus des Wolfes, Sauen ohne Kontakt zu Artgenossen; hayvonlarni zo'ravonlikdan himoya qilish, hayvonning taqdiri uchun insonning javobgarligi;

Nemis tilidan yuqorida keltirilgan misollar odatda murakkab so'zlardir va rus tilida quyidagi iboralar bir xil maqsadlar uchun ishlatiladi: Tierschutz, Nutztierhaltungsverordnung; Nemis tilida va rus tilida so'zlashadigan siyosiy muloqotda to'g'ridan-to'g'ri ma'noda "bora-bora" morfemasidan yasama so'zlar asosan hayvoniy so'z birikmalaridan, shuningdek, insonni o'rab turgan va u bilan yaqin hududda yashaydigan hayvonlar nomlaridan foydalaniladi: Xund, Shvayn, Katze, Kuh, Bfarad.biz Siyosatchilarni birinchi navbatda uy va qishloq xo'jalik hayvonlarini saqlash sharoitlari, kamroq hollarda esa yovvoyi hayvonlar bilan bog'liq muammolar qiziqtiradi. Siyosiy nutqning turli janrlarida (dasturlar, saylov plakatlari, maqolalar) hayvonot lug'atidan bevosita ma'noda faol foydalanish partiyalar va siyosatchilar "hayvonlarga munosabat" mavzusini yangilash orqali o'z tarafdorlari safini kengaytirishga intilayotganligini ko'rsatadi. Hayvonlarning tasvirlari va hayvonlarga bo'lgan munosabati siyosatchi yoki siyosiy tuzilmaning jozibadorligini oshirishi yoki kamaytirishi mumkin bo'lgan omillardir. Siyosatchining jozibadorligini oshirish strategiyasi ko'pincha kampaniya plakatlarida qo'llaniladi, bu erda siyosatchi hayvon yonida tasvirlangan.

Hayvonlarga nisbatan salbiy munosabat haqida ma'lumot siyosatchilarni obro'sizlantirish strategiyasini amalga oshirishni anglatadi, masalan, hayvonlarni himoya qilish himoyachilari ko'pincha mafiya deb nomlangan siyosatchilar haqida materiallarni Internetga joylashtiradilar; hayvonlar ushbu mafiyadan aziyat chekmoqda: Tiermafia "Vegen dieser Politiker Leyden Tiere in Deutschland". Bilvosita ma'nodagi animalistik lug'at yuqorida aytib o'tilganidek, zoonimlar tarixan siyosiy muloqotda metafora ma'nosida ishlatilgan, hayvon obrazi insonga, siyosiy ittifoqqa, mamlakatga etkazilgan turli xil fazilatlarini o'zida mujassam etgan.

Hayvoniy so'zlarning metaforik ishlatilishi ko'pincha hayvonot bog'i-frazeologik birliklardan foydalanish bilan sodir bo'ladi. Lingvistik adabiyotlarda matnlarda siyosiy nutqdan foydalanish bilan tavsiflangan frazeologik birliklar bilan o'zaro bog'liq bo'lgan "siyosiy idioma" atamasi mavjud. Tahlil qilingan korpusda quyidagi birikmalarni siyosiy hayvonot frazeologik birliklarga bog'lash mumkin: das trojanische Pferd / troyan oti(sovg'a qiyofasida yashirin makkor reja), Katz im Sack / cat sumkasida (keyinchalik sotib olish yoki chiqarish mumkin bo'lgan noma'lum narsa), den L. sher ulushi (nohaq kishi tomonidan qabul ko'p), bo'ri im Schafspelz / qo'y kiyimida bir bo'ri (uning haqiqiy yomon niyatlarini yashirish bir kishi), lahme Entek / cho'loq duck (yaqinda o'z lavozimini tark etadi siyosatchi). Bu frazeologik birliklar nemis va rus tilidagi matnlarda ham xuddi shunday vaziyatlarda, masalan, deputatlikka nomzodni ta'riflashda ishlatiladi, ularning saflarida har qanday vaqtda xavf manbai bo'lishi mumkin bo'lgan dushmanlik elementlarini ta'kidlaydi (das trojanische pferd); Volf im schafspelz; biror narsaning adolatsiz taqsimlanishiga ishora qilganda (den l.); - poluchit ' l'vinuyu dolyu), siyosiy kurashning namoyon bo'lishi ko'pincha "Bear xizmati" ("zarar") shaklida sodir bo'ladi / einen b`. Ba'zi hollarda nemis va rus tilidagi siyosiy aloqada o'xshash vaziyatlarni tavsiflash uchun turli xil hayvonot bog'i-frazeologik birliklar qo'llaniladi. Misol uchun, nemis siyosiy matnlarda odamlar qashshoqlashishi, ularning moliyaviy ahvolini

yomonlashuvi vaziyatlar tavsifi frazeologik birligi "auf den Hund kommen" bilan xarakterlanadi, qaysi bir tasvirni anglatadi qish uyqusida hech narsa yemaydigan va panjasini so'radigan ayiq. Ehtimol, ayiqning qiyofasi va uning odatlari nemislarga emas, balki rus odamiga ko'proq tanish. Tuzalmaydigan shaxs yoki uning odatlariga sodiq bo'lgan partiya/mamlakatning xarakteristikasi nemis tilidagi matnlarda "die Katze | Die Mausen nicht die" frazeologik birliklari. Deputatlar yoki partiya vakillari haqiqatni aytmayapti degan nemis tilidagi matnlarda "einen B" Aufbinden Lassen "frazeologik birliklari ishlatiladi, rus tilida tegishli ekvivalent – hayvonot bog'i-frazeologik birlik mavjud emas, unga teng keladigan shunga o'xshash vaziyatlarda rus tilidagi matnlarda uchraydi. Xuddi shu rolni da'vo qiladigan ikkita kuchli etakchi haqidagi rus tilidagi matnlarda "Zoo-frazeologik birlik" ishlatiladi; nemis tilida ekvivalent hayvonot-frazeologik birlik topilmadi. Zoo-frazeologik birliklar siyosatchilarning nutqlarida nutqni yanada hissiy va ifodali qilish uchun ishlatiladi. Bundan tashqari, ushbu til vositalaridan foydalanishdan maqsad siyosatchilarning xalqqa yaqinligini namoyish etish istagi, chunki frazeologik birliklarning aksariyati so'zlashuvdir.

Hayvonot bog'i-frazeologik birliklar boshqa rus siyosatchilarining chiqishlarida ham uchraydi. V. V. Jirinovskiy ham nutqini emotsional qilish maqsadida zoopark-frazeologik birliklarga murojaat qiladi. Masalan, u mamlakatni "dojnaya korova" ("naqd sigir" – "naqd sigir") qilgan siyosiy raqiblarini yoqtirmagan holda gapiradi. Nemis siyosatchilarining chiqishlarida biz hech qanday hayvonot-frazeologik birliklarni uchratmadik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Antonova, A. B., & Kim, Ch. (2017). The structural-semantic peculiarities of animalistic phraseologisms describing a human's appearance and

character in Russian and Korean. *Crede Experto: transport, obshchestvo, obrazovanie*

2. Babaeva, R. I. (2018). Political poster as a mean of persuasion (based on German and Russian posters). *Political Linguistics*

3. Basco, N. V. (2017). Phraseology of political discourse in the aspect of intercultural communication. *Political Linguistics*

4. Bogoyavlenskaya, Yu. V., & Simonova, E. S. (2018). Comparative analysis of the national-cultural specificity of emotive phraseological units with a zoononym component in English and Russian.

Multilingualism in the educational space

5. Bulgakova, O. A., & Krasnoborova, O. A. (2016). Zoo-phraseological units and zoolexemes as explicators of the linguistic world view of the Russian and Chinese languages. *Bulletin of the Kemerovo State University*, 1(65)

6. Chimaira-Arbeitskreis für Human-Animal Studies. (2011). Über die gesellschaftliche Natur von Mensch-Tier-Verhältnissen [About the social nature of human-animal relationships]. Transcript Verlag. Chrissou, M. (2000).

7. Kontrastive Untersuchungen zu deutschen und neugrichischen Phraseologismen mit animalistischer Lexik [Contrastive studies on German and Neo-Richards phraseology with animalistic lexicon]. Clemon.